

HABOBYGDEN

TIDSKRIFT

FÖR

SLÄKT OCH HEMBYGDSFORSKNING

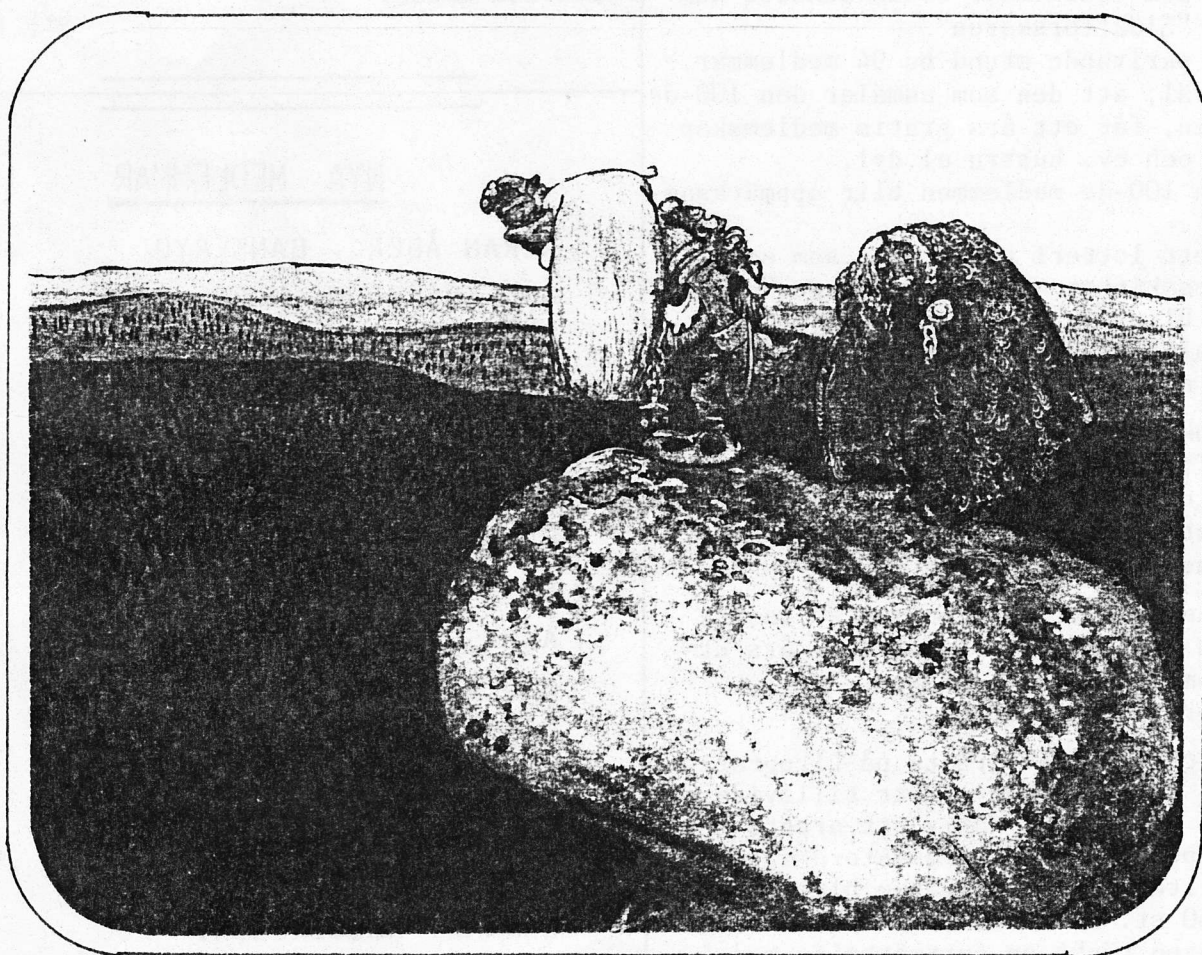
ÅRG. 4

NR: 1

HABO
DIBLIOTEK

1986

"Trollen i Domberget väntar främmande"

Saga illustrerad av John Bauer

"HABOBYGDEN" - NYTT NAMN PÅ "GAMLA" "SLÄKTFORSKAREN". MED DET NYA NAMNET VILL VI FÖRA HEMBYGDEN I CENTRUM. VI ÄR FORTFARANDE EN MEDLEMSTIDNING FÖR HABOBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING, MEN KOMMER OCKSÅ ATT FÖRA HEMBYGDSFÖREN-

TKOMMER MED MINST ETT NUMMER PER ÅR

BTJ2000*

800 14 14 2239 E9

BTJ
© BTJ System AB

består av AINO BERGLING, STIEG-ERLAND DAGMAN,
F, är tacksamma för alla bidrag till tidningen
ADRESS: Box 106, 566 00 HABO.
6 S-E.D. - 122052 F.E. - 40188 A.W.

ORDFÖRANDEN

HAR ORDET

Som ni väl redan uppmärksammat, heter vår tidning numera

"HABOBYGDEN"

Den skall dels vara ett medlemsorgan för Släktforskarna, men det är även tänkt att Hembygdsvännerna ska få utbyte av skriften, varför vi knutit Arne Wulff till vår redaktion.

Detta nummer kommer till stor del att handla om DOMBERGET och "Onkel Adam" - den välkände 1800-talsförfattaren - läkaren med sina rötter i Habo.

Vi presenterar även namnen på de nya medlemmar, som tillkommit sedan senaste nummer av "Släktforskaren"

Vi är i skrivande stund nu 94 medlemmar. Ni vet väl, att den som anmäler den 100-de medlemmen, får ett års gratis medlemskap för sig och ev. hustru el.dyl.

Även den 100-de medlemmen blir uppmärksammad.

Vi gör ett lotteri bland dem, som anmälts efter årsskiftet - den som "drages" bland dessa - blir den 100-de medlemmen.

Det är alltså hög tid att anmäla dina bekanta - endast 6 till - sedan "drar" vi.

En mikrokortläsare kommer under våren att inköpas till Biblioteket. Vi kommer också så småningom att inköpa mikrokort på det gamla Habo-materialet, då detta blivit ganska nedslitet.

Väggalmanackan blev ju en succé, varför vi redan börjat planera för 1987 års utgåva, som kommer till hösten. Tinga bort redan nu!

Vi har också börjat arbeta på Litografialbumet. "Uffe Tecknare" har tillsvidare fått sju gamla fina motiv att arbeta med. I maj hoppas vi kunna presentera albumet med 10 litografier. Upplagan blir 200 eller 250 st. Priset 120:- kr/albumet. Vi har även tänkt en fortsättning med 4 litografier per år.

Från "riksplanet" kan rapporteras, att ett "Sveriges Släktforskares Riksförbund" är under bildande.

Undertecknad, som ingår i den interimsstyrelse, som har till uppgift att utforma denna organisation, kan meddela, att vi har ganska stora problem med att lösa de organisatoriska frågorna på en ekonomiskt tänkbar nivå, men vi arbetar vidare.

Styrelsen beslöt på sitt senaste möte att till HEDERSMEDLEM utnämna Prosten Yngve Karlsson.

Styrelsen, som omvaldes i sin helhet vid årsmötet i januari, ser ut som följer:

Ordförande: Stieg-Erland Dagman
v.Ordförande: Rune Jacobsson
Sekreterare: Bengt-Inge Svensson
Kassör: Kerstin Cronquist-Dagman
Ledamot: Aino Bergling
Suppleanter: Harry Cederwall
Gunnar Karlsson
Revisorer: Hans Bergling
Karl-Olof Förberg
Suppleant: Nils Andersson
Valberedning: Bernt Isaksson
Josef Lundqvist
Aino Bergling

Styrelsen hoppas på ett trevligt nytt arbetsår med mycket aktiviteter och välbesökta möten.

S-E.D.

NYA MEDLEMMAR

GÖRAN ÅBERG, BANKERYD
ÅKE ISAKSSON, HABO
PER LILJESTRÖM, LERUM
INGEMAR KYRKERYD, HABO
VERA OLSSON, HABO
KJELL GUSTAVSSON, HABO
BARBRO LANDBERG, RÖNNINGE
SVEN RINGQVIST, JÖNKÖPING
ANNA DAHL, HABO
ANDERS BERGLUND, HABO
STURE ISAKSSON, HABO
SARA BERGQUIST, JÖNKÖPING
ANDERS LINELL, HANDEN
LENA LUNDAHL, HABO
LENNART HOLGERSSON, HABO
ARNE SANDIN, HABO
ANITA WERTHÉN, HABO
GUNNAR WERTHÉN, HABO
LARS-ERIC DAREFORS, HABO
CARL-OLOF DARWALL, HABO
GRETA KARLSSON, HABO
MARGARETA JOHANSSON, FURUSJÖ
LILLEMOR GUSTAVSSON, HABO
KENNET GUSTAVSSON, HABO
ULLA NILSSON, KNIVSTA

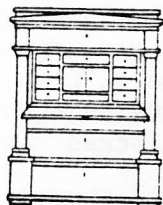
PROGRAM

ONSDAG 19 FEBRUARI KL.19.00
HEMBYGDSGÅRDEN I HABO

FILIP JOHANSSON KÅSERAR OM
"GÅNGNA SLÄKTLED UNDER
SEKLETS SKIFTANDE ÖDEN"

KAFFESERVERING

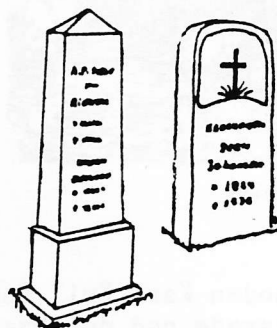
"UR KLAFFBYRÅNS GÖMMOR" M.M.
FOLKE & MONICA EKERED BERÄTTAR

MUSIKUNDERHÅLLNING

"STENARNA BERÄTTA"

KYRKOGÅRDSVANDRING PÅ HABO KYRKOGÅRD

TISDAG 20 MAJ KL.19.00

SAMLING VID KYRKAN
EFTER RUNDVAND-
RINGEN DRICKER VI
KAFFE OCH PRATAR
EN STUND I
SOCKENSTUGAN

TORSDAG 20 MARS KL.19.00
FÖRSAMLINGSHEMMET, HABO

"SLÄKT- OCH BYGDEFORSK-
NING SOM JAG SER DET"

KENT ANDERSSON, GÖTEBORG
ORDFÖRANDE I VÄSTGÖTA
GENEALOGISKA FÖRENING

KAFFE

MUSIK

ÅRETS UTFLYKT ÄR PLANERAD ENLIGT
FÖLJANDE: SÖNDAG 1 JUNI 8.00-17.00
MED BUSS TILL OMBERG, DÄR VI FÖRTÄR VÅRT
MEDHAVDA KAFFE - RÖKSTENEN - ONKEL ADAMS-
MUSEET I LINKÖPING - GÅA LINKÖPING DÄR VI
ÄTER LUNCH - FLYGMUSEET I MALMSLÄTT OCH
SEDAN HEM.

VI GÖR DENNA RESA TILL-
SAMMANS MED HEMBYGDS-
FÖRENINGEN

SEPARAT KALLELSE KOMMER

"VALBORGSMÄSSOFRANDE
OCH ANDRA VÅRLIGA
SEDER"

MARGARETA ENGSTEDT
ANTIKVARIE PÅ LÄNS-
MUSEET I JÖNKÖPING
KÅSERAR

TISDAG 22 APRIL KL.19.00

FÖRSAMLINGSHEMMET I HABO

SÅNG OCH MUSIK

KAFFESERVERING

HÖSTENS PROGRAM

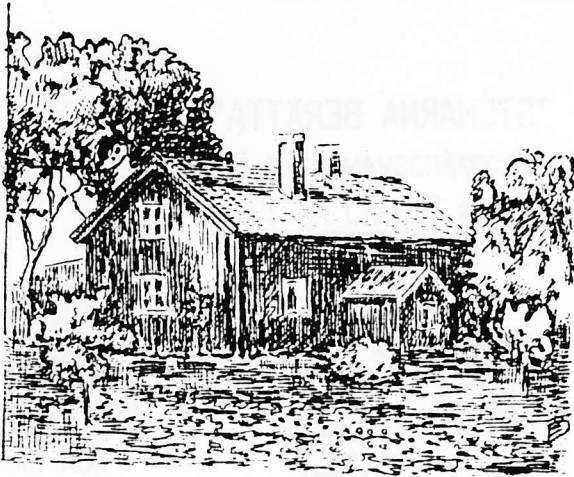
BÖRJAR MED EN TRIVSELKVÄLL I

HEMBYGDSGÅRDEN

ONSDAG 17 SEPTEMBER KL.19.00

VI DRICKER KAFFE OCH ÖVAR OSS BL.A.
PÅ ATT LÄSA
GAMLA STILAR
I BRASSKENET

NORRA EKERYD.

Det är i år 50 år sedan Karl Emil Puke och Johan Elmlund monterade ned den byggnad, som numera, under benämningen "Pukes ladugård", finns att beskåda i Hembygdsparkens östra del.

Byggnaden, som skulle bli samlingsplats för dåvarande Habo Fornminnesförening, blev placerad intill järnvägen strax söder om AB C.G.Isaksson & Co fabriksbyggnad och har sedermera flyttats till sin nuvarande plats i Hembygdsparken. Men nog om detta denna gång.

Vi skall istället ägna oss åt den nyaste av byggnaderna i parken - Ekeredshuset.

Hembygdsföreningen fick i augusti månad 1980 ett erbjudande från bröderna Fransson på Norra Ekered, Källebacken, om att få övertaga det gamla bostadshuset från mitten av 1700-talet, som de eljest ämnade riva. Enda förbehållet var, att marken, där huset stått, skulle planeras efter fullbordad rivning.

Jag hoppar över beskrivningen av det mödosamma arbetet med att skissa och fotografera spisar och murstockar, avlägsna och ta tillvara ett antal tapetlager i de olika rummen, montera ned huset bit för bit och märka varje bräda för att kunna pussla ihop alltsammans igen. I lagom tid före jul och första snöfallet var allt material samlat på platsen, och med ägarnas tillstånd fick det ligga kvar tillsvidare, väl täckt med presenningar och plåtar.

Det skulle dröja ända till mars månad 1983 och efter många turer med landsantikvarie, länsarbetsnämnd, byggnadsnämnd och AMS innan arbetet kom igång med återuppförandet i Hembygdsparken under ledning av Ruben Nilsson och Gunnar Karlsson.

I boken "Västgötsmålänningar vid Vättern",

ur vilken jag saxat en del uppgifter, redogörs för, hur släkten Werre under lång tid bebott huset. Enligt vad traditionen förmäler, skulle de härstamma från till Sverige inflyttade vallonsmeder. Det finns belagt, att en Carl Werre (II), född 1705, har såsom skogsvaktare bebott ovannämnda fastighet på Norra Ekeryd.

En son, Carl Carlsson Werre (III), född 1746, efterträdde fadern i tjänsten och avancerade till "hejderiddare". Sonen till Carl Werre III, Anders Carlsson Werre, född 1791, efterträdde i sin tur fadern, men blev vid ännu ej uppnådda 50 år ett offer för den avoghet, som bland allmogen rådde mot jägertjänsten, och ihjälslagen på sitt pass 1841. Dådet lär ha begåtts av en sinnessjuk dräng, som blivit lockad därtill av sin husbonde.

Sonen Anders Gustav Werre, född 1816, blev för en tid även han skogsvaktare på Ekeryd - alltså den femte generationen Werre som från far till son uppehållit kronotjänsten på Ekeryd.

"Ekeredsstugan" finns nu på plats i västra delen av Hembygdsparken och har målats ut- och invändigt, tapetserats med stilenliga tapeter och försetts med passande inventarier.

Vi föreslår ett besök vid första, bästa tillfälle.

HEJDERIDAREN.

Bilderna är hämtade ur Erhard Blomqvists bok "Västgötsmålänningar vid Vättern".

TROLLEN I DOMBERGET VÄNTA FRÄMMANDE ○ ○

EN LITEN SAGA TILL JOHN BAUERS TAVLA
AV CYRUS GRANER.

Långt, långt bort någonstädes öster om väster ligger de tusen sagornas underbara skog. Hundrade mil sträcker den sig åt alla håll, och hög är den, så hög, att skyarna hänga på dess toppar. Där viska sagor i alla träd och drömmar i alla snår, och varje lund är full af visor. Där tumla trollen bland berg och backar, där gå älvarna till dans i skymningen och väva sitt silverskira brudelin mellan fur och gran, och där spela sövande vindar sitt eviga sus över trollsjöns säv.

I dess djupaste djup ligger Domberget, det väldiga Domberget, och där bo Gammelgubben och hans gumma, alla trollens gamlefar och gamle-mor. De äro de snällaste troll, som du kan hitta, riktigt rara gamla troll, särskilt de små trollungarnas allra bästa vänner.

Nu var det så, att Gammelgubben skulle fira sin niohundrade födelsedag, och alla troll voro ljudna till Domberget på gille. Allting var i ordning därinne, gumman hade tillrett sjutusen gäststrum för den stora släkten, storstugan, som var två mil i fyrkant, sken av guld och silver, grötgrytan, stor som en kyrka, stod på, och de gamle ståde i sina högtidskläder.

— Se så där ja, sa gumman, nu få de komma när som helst.

Och så gingo de upp på den stora rullstenen, som låg på Dombergets topp för att vänta på sitt främmande. Gubben, som såg bäst, satte handen över ögonen och spejade åt alla håll, och gumman, som hörde bäst, lyssnade efter de kommande skarornas tramp.

— Ser du någon? sporde Gammelgumman.

— Bara en mygga, som sitter och gäspar i stortallen där-borta, svarade gubben.

Och så tego de igen, spejade och lyssnade.

— Hör du något? sporde Gammelgubben.

— Bara en myrman, som gnolar en vaggvisa för sin minste nere i storstacken, svarade gumman.

— De tycks inte brådska, sa gubben, vi hinna nog gå ner och se om gröten ett slag, min gumma lilla.

Och de gingo.

Men det var ingen fara med gröten, och som de inte hade någon ro därnere, stodo de snart åter på sin utkik.

— Hör du något? frågade gubben ånyo.

— Bara en fjäder, som föll, svarade gumman.

Så tego de en lång stund, spejade och lyssnade.

— Ser du någon? frågade gumman.

— Där sitter en spindel och tvättar sej om nosen på andra sidan trollsjön — eljest ingen.

— Fastligt vad de dröja, fnös gumman, nu måste vi ner och se om gröten igen.

Knappt voro de borta, förrän det blev liv i skogen. Från alla håll kommo trollen framtassande, små troll och stora troll, troll, gamla och grå, och trollungar med röda näsor och röda lockar. Det vimlade ett ögonblick som i en jättelik myrstack, men så tyst var det, att det ej hördes ett knyst. Lika plötsligt som de kommo, lika fort försvunno de igen.

Bakom buskar och träd och stenblock gömde de sig för att sedan på en gång störta fram och ge de gamle en riktig överraskning.

Efter en stund syntes Gammelgubben på rullstenen igen och Gammelgumman var förstas med. De spejade och lyssnade, men fastän gubben spärrade upp ögonen värre än nånsin förut, såg han inte så mycket som näsan af ens den allra lilla minsta trollunge, och fastän gumman lyssnade ivrigare än på mången god dag, hörde hon blott suset i de tusen sagornas skog.

Nu fanns bland den gömda flocken en liten trollhyting, den minsta af allihop, och han hette Burre-Busse. Han hade längtat efter farfarsfar och farfarsmor alldeles obeskrivligt, och nu, när han fick syn på dem, var det honom omöjligt att tåga. Han skrek till: »farf...» men det blef inte mer. Han fick tre nyp i örat och femton i vardera benet, och en hand täppte ögonblickligen igen den lille skrikhalsens mun, så att han kunde inte klämma fram ett »aj» en gång.

Men Gammelgumman hörde ropet.

— Tss, sa hon, det var någon som skrek.

Men då intet vidare hördes af, sa gubben: Du hörde miste, mor lilla.

— Nej, du, något var det, men kanske det var månggubben, som nös.

Och så spejade gubben igen och gumman lyssnade och lyssnade.

Då Burre-Busse inte fick skrika, ville han kika. Han stack därför sin trubbiga näsa mitt igenom en enbuske. Gubben såg den tvärt men kunde inte begripa vad det var.

— Mycket har jag sett i min levnads dar, sade han högtidligt, men ett paron på en enbuske haver jag aldrig förrskådat.

Nu började gumman snyfta.

— Oj, oj, sa hon, du ska få se, min gubbe, att de ha glömt oss gamle. Du ska få se, att vi få sitta ensamma i dag.

Och gubben tyckte också, att det började se ledsamt ut. Han vände sig bort, ty han ville inte visa gumman, hur svårt han hade att hålla tårarna tillbaka. — Så snöt han sej och det så häftigt, att det slog lock för öronen på kejsaren av Prinsipputtalandet, och dit var det ändå sextusen mil.

Men när lille Burre-Busse såg, hur ledsna de blevo, kunde intet hålla honom tillbaka. Han rusade fram och kastade sig med ett glädjetjut i de gamles armar. Nu kröpo också de andra trollen ur sina gömslen, trollgubbar och trollgummor och trollbarn skynlade fram, och det blev ett stoj och ett skratt och ett hoppande och dansande runt om rullstenen, och Gammelgubben och Gammelgumman kringklappades af barn och barnabarn och barnabarnsbarn så, att de kände det fjorton dar efteråt.

Nu var det glädje och fröjd igen hos de gamle och hela släkten drog in i storstugan, och ha de inte slutat gillet, så hålla de val på ännu.

Skynka dej dit! Du kanske kan hinna få en släng av seven, också du!

1840 31/10 Död, Hofrättsrådet Johan Wetterberg, 71 år, Slemfeber.

Född i Asks By i Onsjö Härad i Skåne.

Efter efterlemnade egenhändiga anteckningar war J. Wetterberg född d. 16 Febr. 1769 af dåvarande Fänriken vid Sprengtportens Regemente i Landskrona Johan Wetterberg och dess fru Anna Dorotea Wipperling, dotter af Tyska Trädgårdsmästaren Matrk. Fred.

Wipperling i Jönköping.

Student i Lund 3/2 1787; Tog examen Theologicum 26/11 1791 dito Juridicum d. 13/12

samma år. Auscultant i Göta Hofrätt 9/11

1792; Hofrättsfiskal 16/11 1807; Assessor

5/3 1812; Hofrättsråd 25/12 1829; Gift d.

1/1 1810 med Fröken Anna Charlotta von Storkirk från St. Kärr. Haft i äktenskapet 7

barn - 3 söner, 4 döttrar; öfverlefd af 2

söner en dotter. (Före äktenskapet aflat

med Jungfrun Anna Christina Lyckman sonen

Carl Anton d. 6/6 1804, och 1805 med samma

qvinna, August Wilhelm d. 6/9, deras moder

dog d. 19 junii 1809, 23 år gammal.)

Carl är nu medicine doctor.

/Carl Tengborg/

"ONKEL ADAM"

Carl Anton Wetterbergh, läkare, roman och novellförfattare under pseudonymen "Onkel Adam"

Född i Jönköping den 6 juni 1804. Tillbringade stor del av sin uppväxttid på gården Domneberg i Habo, som fadern inköpt 1818.

Carl Anton tog studenten i Lund 1822.

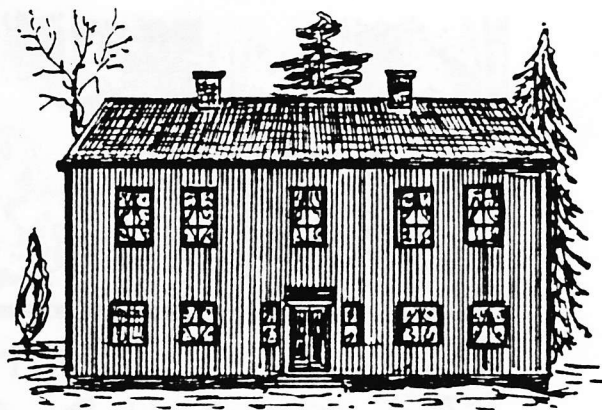
Läste först juridik, men övergick sedan till medicinstudier. avlade 1834 Med. Lic. och Kirurgie Mag. 1835.

Tjänstgjorde som militärläkare på ett flertal platser. Tog avsked 1874 och dog i Linköping 31/1 1889, 85 år gammal.

Några av hans mest kända böcker är; "Genremålningar", "De fyra signaturerna", "Penningar och arbete", "Skyddslingen" samt "Blad ur Catharina Månsdotters minnesbok"; en samling lyriska dikter. 1862-72 utgav han den omtyckta barntidningen "Linnea".

Habobygden skildras ofta i tidningsartiklar, där han återger minnen från sin barn- och ungdomstid i fadershemmet Domneberg.

S-E.D.

S A L U B R E F

Undertecknade Arfvingar efter aflidne Nämndemannen Gustaf Svensson i Bränninge, göra härmed vetterligt, att hemälte vår fader och Svärfader i lifstiden försält, såsom och vi, med våre hustrurs goda ja och samtycke genom detta öppna Salubref försälja till Assessoren i Kongl. Göta Hofrätt Högädle Herr Johan Wetterbergh vår ägande en Sextondedel i förmedlade 1/8-de KronoSkatteHemanet Domneberget i Habo Socken, Warofta Härad och Skaraborgs Län, och det för en betingad Köpeskilling fem Tusende Tre Hundrade daler Silfvermynt eller Attahundrade attatio Tre Rd 16 sk; R:G:S., hvilka 883 Rd 16 sk. härmed quitteras, sedan köparen iklätt sig Två Hundrade Tjugo Rd R:G:S i egendomen inteknad gäld till Inspektoren Gustaf Hallberg, och de öfrige Sex Hundrade Sextio Tre Rd Sexton sk. till oss nu rikligt erlagt; I följe hvaraf, vi alldeles afhände oss och våra arfvingar berörde En Sextonde dels Hemman Domneberget och tillägna Herr Assessoren J. Wetterbergh, hans fru, barn och Arfvingar detsamma, med allt hvad der till hörer, af ålder lydt och lagligen tillvinnas kan, att nu genast tillträda med utskog och Torpställe, samt hädanefter, jemte godtgörande af Johan Hallbergs undantag, oqvalt nyttja samt erverdeligen äga och behålla. Förbindande vi oss till Hemul efter Lag. Till visso häraf warder detta med våra egenhändiga namn underskrifvit och af vittnen styrkt.

Eskhult den 10 October 1818.

Sven Gustafsson	Maria AndersDoter
Johan Andersson	Annika GustafsDoter
Anders Andersson	Stina GustafsDotter
Lars Johansson för sina barns vägnar	
Sven Abramsson	Maria Stina LarsDotter

Att denna försäljning skett af fri vilja och att salubrefvet af Sälgarne och deras hustrur är behörigen underskrifvit, intyga såsom tillkallade Vittnen.

Ur "MITT BARNDOMSHEM"

av ONKEL ADAM

Jag hade äfven ett hem på landet. Jag for dit; men jag, som i min barndom och ungdom tusen gånger besökt alla punkter i grannskapet; som botaniserat i ängarne och förföljt ickor i skogen, råkade att till en början icke hitta vägen dit. Den var omlagd på något sätt - den var sig olik; nog af - jag for vilse, så säkert barndomsminnet berättade sin saga. Och sjelfva stället - allt förändradt. En hygglig, intelligent bonde eger det nu. Han förstod min afsigt - han begrep att det var ett gammalt barn, som kom för att taga ett evigt farväl af sitt barndomshem; men han hade intet gammalt att visa mig. Der jag fordom med en bok hade min tillflykt undan sommarhettan i en vacker granskog - sträckte sig nu ett åkergräde - der fordom var en furudunge vexte nu löfskog och ett stort stenblock - (ett s.k. Erratiskt block), som fordom höjde sig på en platå, sågs ej till. Jag måste fråga derefter. Det fanns ändå; men gömdt i småskogen.

Denna stora sten, som gamla Stina i Ebbarp sagt mig, egentligen varit ämnad åt Habo kyrka, dit en jättekvinna nog slungat den, om ej strumpebandet, som begagnades som slunga, gått af - var i min barndom något högst märkligt. För omkring 50 år sedan (1820) voro vi några glada pojkar, som beslöto oss till att göra något för efterverlden. Vi planterade intet, som Gubben i Kongl. Vetenskapsakademiens Sigill gör; utan vi författade en "urkund", som inlades i en "hermetiskt" slutet flaska, som nedgräfdes i grannskapet af den stora stenen. Jag vet nog hvar den ligger; men efterverlden är ej ännu kommen - och den stora hemligheten med flaskan är således för min räkning.

Om man sätter sig in i den hederliga efterverldens ställe, tycker man att det skulle vara rätt roligt att hitta en papperslapp der några unga eller gamla barn för 5-600 år sedan nedskrefvo sina tankar - eller några ritningar af ställen eller fotografier af personer.

Då allt så förändras på 50 år - huru omgestaltat är ej allt efter tio gånger denna tid. Vår hermetiska flaska må således hvila sig i ännu 450 år eller så bortåt - om hon ej under tiden går sönder och hela vår odödlighet likaledes.

Jag besökte alla ställen jag mindes; men allt utom några stenar var borta - dock dessa hade maskerat sig under ett tjockt lager af mossor - jag kände knappast igen mina gamla bekanta.

Derefter begaf jag mig till Habo Kyrka. Der funnos dock några grafvar - der fanns den gamla, underligt inredda kyrkan med sina många tak- och väggmålningar och sin lilla orgel, som i forna tider skrek värre än illa under dåvarande Organistens konstfarna fingrar.

Fordom beskuggades denna kyrkogård af löfrika träd. De äro alla borta "ty trädrotter försvåra graf-öppningen" och en kyrkogård skall och bör i vår praktiska tid se ut som en öken. Det är en fantasi, att de döde slumra bättre i trädens skugga än under sandhögar som stekas i solbadet. Ja visst - det är en fantasi - men att en kyrkogård med lummiga träd ser bättre ut, än en som liknar ett trädessgräde, är ingen fantasi.

Och så återvände jag samma väg jag kommit - lemnade mitt barndomshem bakom mig - för alltid.

Jag har berättat detta för er I unge, för att förberda er på hvad er egen framtid kommer att lära Eder. Det är den gamla sanningen, att allt förändras utom barndomens minnen och barnets hopp. Dessa begge behålla vi - dem trycka vi till vårt hjerta - de äro våra vänner i lif och död - våra enda klenoder - tacksamheten för det som varit och dem, som då omhuldade oss - och kärleken och hoppet på det, som komma skall, och den fader som då leder våra stapplande steg in i en ny verld och för oss öppnar ett nytt barndomshem der allt är lif, der allt förnyas och der vi ej sakna ett enda solgrand af det goda vi velat och det sköna vi känt.

Sen i barn - så tänker en, som har sextio år att minnas - en lång följd - och kanske blott ett och annat att ana och hoppas; men lika godt, det är ju rätt bra att kunna känna som ett barn, äfven i qvällens stunder.

Detta var min lilla sommartur - Nu veten I så der temligen hur det förefaller en, som efter femtio års förlopp besöker sitt barndomshem.

/Linnea 1870/

ONKEL ADAM - UNGDOMSMINNEN

Jag minnes från min barndom Walborgsmessofesterna, då vi hade samlat ris, vindfällen och torra enbuskar i stora förråder - huru vi, sedan det mörknat, försedda med elddon, begåfvo oss åstad på den slingrande gångstigen genom skogen, uppför backar och utmed bergklintar, mellan otaliga stenhopar och busksnår, "snodde" oss fram till en hög bergklint, der man, som gamle oxdrängen påstod, men som ingen annan sett, kunde räkna sex kyrkor.

Der uppe skulle vår Walborgsmessofest brinna. Under våra fötter låg sjön med sina många skogklädda uddar, fastän vi sågo ganska litet af allt detta.

Och nu tändes elden - det blef ett bål, det, som flammade upp mot skyn, under det att den gnistrande röken långsamt strök fram öfver qvällhimlen och belyste skyarne med ett rött sken.

Vi kände oss på intet sätt "ensamma i skapelsen", ty vi voro rätt många, både gossar och flickor - snälla småjantor, med uppstruket hår, och duktiga drängpojkar, rundklippta gulhåringar med hvit skjortkrage.

Somliga av oss voro, så att säga, "fyrmästare", som icke tilläto det väldiga bålet att slockna. Så snart det började se sömnigt ut, kastade vi dit ett par torra enbuskar, och genast fladdrade elden upp igen och gnistorna flögo som guldglänsande myggsvärmar öfver våra hufvuden.

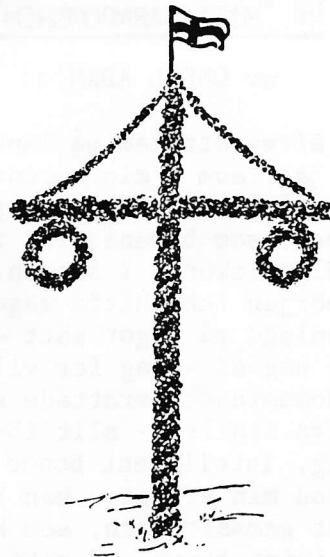
En fiol och en, som kunde traktera instrument, voro med, och så dansade vi och rumlade, alldeles fasligt, medsvagdricka och hoplagda smörgåsar. om jag säger, att detta kalas var bättre, än om man fått äta vid "sjelfva kungens bord", så säger jag för litet. Vi åto ej vid kungens bord - nej, bättre upp! vi voro kungar allihop.

Men se, der flammade det upp en annan eld på någon af uddarne, och så en och så en annan allt längre bort. Öfverallt fanns det ungdom, som gladd sig åt att täfla med ståtliga Walborgsmessofestar, eller några barn, som tyckte sig hafva gjort storverk, då de dragit fram några fattiga enbuskar eller annat skräp, som blott brann några ögonblick; men dessa inneburo mera fröjd än många illuminationer och galaspektakler.

När vår sista grantopp brann, så var det sent på natten, och vi skulle hem igen. Sjung Petter! ty Petter var en rödlätt pojke, med en röst, klar som en klarinett, och vår storsångare. - Sjung Petter!

Gossen hoppade upp på en sten och sjöng, så att det klang i mörka skogen.

När sången tystnat, glödde blott några kol af den ståtliga elden, - och vi trppade af, bärande vår tomma korg.

Vid midsommar skulle den gamla majstången sedan i fjol nedtagas och omkläddas med ek-löf och tjärblommor och blåklintkransar och granna pioner. Det var ej litet besvär med den saken. alla traktens gossar och flickor samlade materialer till den ståtliga majstången. Flaggan ommålades, nya vimplar tillagades, kransar med namn förfärdigades af ståltråd och lingonris - och midsommarafton restes den, under allmänt jubel. Äntligen stod hon der, den väldiga stången, och svigtade fram och åter, innan hon hunnit få riktigt fäste.

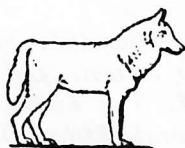
Det var åter en folkfest, eller en barnfest, hvilket man vill; men roligt var det ändå att se sina kransar och flaggor och blommor hvifta i vinden - oåtkomliga för allt, utom det klara solskenet eller regnet, då himmelens fönster öppnades.

Det ligger något för fantasien i att se dessa alla präktiga småting, oåtkomliga för människohanden. Korset på tornspiran är kär för fantasien därför, att den sitter så ensam, så oåtkomlig på sin höjd. Man dansade åter och solen gick ner på en stund, men strax derpå glimmade hon igen i öster, som en guldsköld på en purpurmantel.

Vid det laget bjöds det kaffe. Vi hade "salat" ihop till hela kalaset, men morgonkaffet klockan half tre, hvilket dracks i en löfsal, som vi byggt, smakade ändå allra bäst.

Man dansade, sjöng, talade om äfventyr och skrattade - om ej åt annat, åtminstone åt skratten. Men sedan återstod att blifva allvarsam och arbeta bra; ty nu kom ingen folkfest förr än till jul.

Man arbetade långa tider och gladd sig några ögonblick, men begge delarne på fullt allvar. Dessa begge, arbete och lek voro ej sammanblandade - de voro hvar för sig och icke sammanrörda till en likartad massa af tråkighet.

NYGARDSVARGEN

I tidskriften Svenska Familj-Journalen från år 1877 berättar Onkel Adam minnen från Habo för sextio år sedan.

Bland annat berättar han om en tam varg, Pålle, vilken ägdes av Prosten Ljungmarker som då bodde på Nygård.

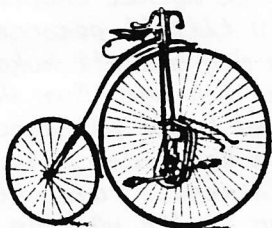
Man hade funnit vargen som liten valp vid jakt på Flytteryds ägor och tagit den med hem. En tik, som mistat sina egna valpar, hade tagit sig an Pålle och uppfostrat honom så, att han blev som en riktig hund-valp.

Alla på gården var mycket förtjusta i Pålle, allra mest dock prosten själv. På gården fanns det emellertid en gammal gårdvar, som aldrig kunde förlika sig med denne inkräktare. Så snart Pålle kom i hans närhet, lät han höra ett vresigt morrande.

Trots att Pålle var mycket fredlig av sig, blev han inte så gammal.

"Han gjorde aldrig någon skada, men hans blotta åsyn förorsakade hjertskrämsel hos grannarnas kreatur, och en dag låg han dödsskjuten, men ingen anmälde sig för att få skottpenningar av prosten".

F.E.

DOMNEBERGET

EN TRÄFFPUNKT VID SEKLETS BÖRJAN

I början av 1900-talet var Domneberget ett mycket kärt utflyktsmål för folket i trakten. Då det var klart och fint väder, hade man från bergets topp en fantastisk utsikt åt alla håll.

Antagligen var det då inte så mycket skog, som skymde sikten, som den gör i dag.

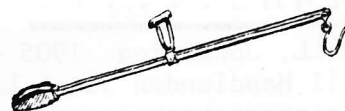
Det hände ofta, att föreningar anordnade sommarmöten på Domneberget.

Ibland var det kyrkans ungdomsgrupp under Prosten Strands ledning, som samlades där, och ibland var det Blåbandsföreningen.

Den senare brukade ofta ha sång och musik på programmet, vilket kanske berodde på, att den leddes under många år av Kantor Thorén.

Mycket aktiva inom Blåbandsföreningen var bröderna Karlsson från Gölan, Arvid Hagård, Arvid Karlsson, Isak Johansson samt ett flertal unga damer.

F.E.

GAMLA SVENSKA MÅTT, MYNT OCH VIKTER.

LÄNGDMÅTT:

- 1 Gammal mil / lantmil / = 10.689 m.
- 1 Fjärdingsväg = 1/4 Gammal mil = 2.672 m.
- 1 Rev = 10 Stänger = 100 Fot.
- 1 Rev = 29,7 m.
- 1 Stång = 2,97 m.
- 1 Fot = 29,7 cm.
- 1 Tum = 2,97 cm.
- 1 Linje = 2,97 mm.
- 1 Famn = 3 Alnar = 1,78 m.
- 1 Aln = 59,4 cm.

YTMAÅTT:

- 1 Tunnländ = 32 Kappland = 4.936 kvm.
- 1 Kappland = 154,3 kvm.

RYMDMÅTT:

- 1 Tunna = 32 Kappar = 165 l.
- 1 Kappe = 4,58 l.
- 1 Kanna = 2 Stop = 8 Kvarter = 32 Jumbur = 2,6 l.
- 1 Stop = 1,3 l.
- 1 Kvarter = 33 cl.
- 1 Jumbur = 8 cl.
- 1 Kubikfot = 26 l.
- 1 Kubikfamn = 5,65 kbm.

VIKTMÅTT:

- 1 Skeppund = 20 Lispund = 170 kg.
- 1 Centner = 5 Lispund = 100 Skålpund = 42,5 kg.
- 1 Lispund = 20 skålpund = 8,5 kg.
- 1 Skålpund = 32 Lod = 100 Ort = 425 g.
- 1 Lod = 13,3 g.
- 1 Ort = 4,25 g.

BETÄLNINGSMEDEL:

År 1776:

- 1 Riksdaler Rd. = 48 Skilling sk.
- 1 Skilling = 12 Run(d)stycken Rs.

År 1789 - 1834:

Sedlar - Riksgäldskontoret.

Specie = Riksdaler i silver.

År 1808 - 1855:

Banco = Riksbankens sedlar och kopparmynt.

År 1834:

1 Rd. Specie = 2 2/3 Rd. Banco = 4 Rd. Riksgäld.

År 1855:

1/2 Rd. Riksgäld = 1 Rd. Riksmünt = 100 Öre.

År 1873:

1 Rd. Riksmünt = 1 Krona.

- JAG HAR HÖRT ATT DU BYTT
NAMN, HJORT.
- JA, HANSSON ÄR LÄTTARE
SAGT ÄN HJORT.

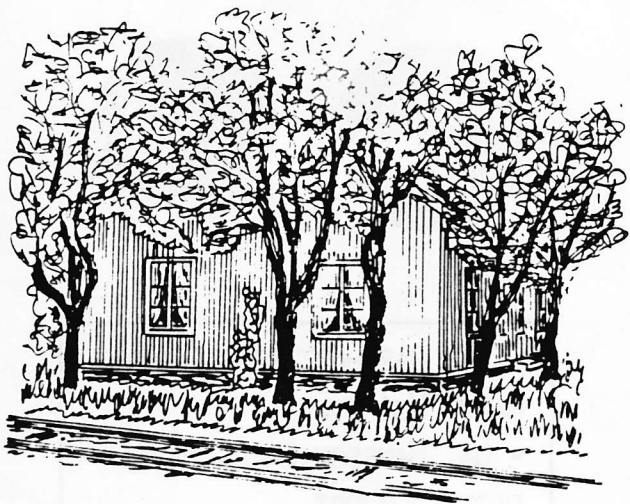
STINA LINELL, Jönköping 1905 - 1983.

Dotter till Handlanden Jacob Linell, skrev 1975 ner minnesanteckningar från sin barndom i Habo.

Vi publicerar här en första del, fortsättning följer i kommande nummer av "Habo-bygden"

Min födelseort är Habo, Skaraborgs län, 15 km. från Jönköping. Där fanns lantbruk, industrier och affärer: ett villasamhälle. Barndomshemmet var beläget vid en järnvägsövergång med kommar, och på andra sidan denna fortsatte landsvägen till järnvägsstationen. Mot hemmet låg Fars affär. Mycket spännande saker hände här för oss barn: lokomotivet stannade vid en vattenpump, varifrån lokets vattenbehållare fylldes, och samtidigt slaggades ut glödande kol på spåret. I dessa stekte vi äpplen och potatis, ett farligt och spännande äventyr. På bangården fanns det också tomma "finkor" för av- och pålastning av framför allt mjölkflaskor. Dessa kom per hästskjuts till affären för uppmätning och vidare transport till Jönköping. Det kunde ibland finnas 20 mjölkskjutsar på planen framför affären. Det var en verklig mötesplats för bönderna, där det skojades, pratades och snusades. Hade vi barn tur, kunde vi ibland få sitta upp på kuskboken på någon av skjutsarna och till och med få hålla i tömmarna. Och hästarna skulle ha en sockerbit. Och så handlades det i parti och minut i affären.

Bitsockret var förpackat i fina trälådor. Strösockret var packat i fina tygsäckar. De var mycket begärliga i handeln, syddes ihop och användes till sänglinne. Sirapen kom i stora fat, som försågs med en kran. Kunden medförde då en kruka eller hink. Det tog därför väldigt lång tid, innan sirapen runnit till i kundens kruka.

Fars affär var en gammal lanthandel, väl-sorterad och väldoftande av skinn, fotogen, kryddor, sill och tvål. Tre bodbiträden, "bodknoddar", var anställda. Och affären var öppen från kl. 8 på morgonen till kl. 8 på kvällen.

Far hade många kommunala uppdrag, var mycket politiskt intresserad och aktiv i det politiska livet i Habo. Även i kyrkliga sammanhang var han verksam. Självt kom han från ett frikyrkligt hem, och Mor kom från ett gammalkyrkligt, där hon också var verksam i syföreningen.

Sju barn kom till världen mellan 1903 och 1912, men två dog vid tidig ålder.

Vi hade ett stort hus i två våningar, sju rum och kök. Köket var försett med diskbänk av plåt, och järnspisen eldades med ved. Där fanns också en kopparreservoar för varmvatten. Vatten hämtades på gården från en pump och fylldes i en trä-så. Den skulle skuras i såpa varje lördag, och det var boddrängens arbete. Matbord och pinnsoffa fanns i köket, och pinnsoffan var "pigans" sovplats. Hon hade inget eget rum, där hon kunde förvara sina ägodelar. Med en lön på 15 kr per månad, mat och husrum, fick hon hålla tillgodo. F.d. jungfrun, som nu är 86 år, talar med tacksamhet om, hur god mat hon fick, och att hon fick känna sig som familjemedlem, trots att hon fick inta sina måltider ensam.

Väldigt mycket arbete var det i en familj på 10 till 11 personer. Jungfrun började sin dag med att koka kaffe till bodbiträdena och Mor. Mor skulle sedan väcka Far med kaffe på sängen kl. 7.30. Tio par skor borstades morgon eller kväll, även bodbiträdenas. Fars kläder skulle varje morgon ut för vädring. Ofta avlöste hon Mor i dennas arbete: sjöng visor och berättade sagor för oss barn, hellre än att ta ledigt och gå ut med jämnåriga 20-åringar. Köket skulle städas till eftermiddagskaffet, som intogs där. Middagen serverades i s.k. matrummet, som tillika användes som lekrum. Barnens måltid serverades i köket. Till maten fick Far öl, ur en kagge i källaren, medan de övriga fick dricka svagdricka och mjölk. Kvällsmaten serverades, då affären stängts vid 8-tiden, och sedan var det åter disk för jungfrun. 14 fotogenlampor putsades och påfylldes varje fredag under den mörka årstiden. Aska skulle rakas ur de många kakelugnarna. Veckostädningen utfördes under veckan, aldrig på en söndag. Matinköp och matlagning utfördes av Mor, likaså barnskötseln. Tvätten skötte av ett par "tvättemostrar", som kom någon dag i veckan.

forts.

På gården fanns också ett mindre hus med vishuskod, vedbod, brygghus, ett rum för bodbiträdena samt ett dass, försett med gardiner för fönstret och vackra bilder från tidningar, t.ex. Allers Familjejournal, på väggarna.

År 1910 byggdes en lekstuga på gården, kanske ej så vanligt på denna tid, varför den blev ett känt tillhåll även för grannarnas barn.

Trädgården var ganska stor, och vi fick leka också där. En trädgårdsgubbe hjälpte Mor med skötseln av denna. Inget arbete fick utföras på söndagar. Gångarna blev kantade och krattade varje lördags-eftermiddag.

* * *

Några råd till fotvandrare.

När man ämnar göra en fotvandring och föra någon packning med sig, är det nödvändigt, att den förvaras i en ränsel. Denna bör vara öfverdragen med sälskinn eller något vattentätt tyg och fästas med remmar vid axlarna samt hvilas på korsryggen, icke fästas med korsband öfver bröstet, då allt som på något sätt kan trycka på bröstorganerna bör undvikas vid en längre vandring. En korgställning under renseln hindrar denna från att trycka på ryggen. På så sätt kan en vanligt stark karl bära 10 à 15 kilogram och gå 33 à 44 kilometer dagligen. En enkel, rymlig, lätt och billig ränsel är den s. k. tyrolersäcken.

Sjelfva beklädnaden bör vara på en gång lätt och varm. I allmänhet behöves endast en omgång kläder, utom skjortor och strumpor. Man måste hjälpa sig med det minsta möjliga för att icke onödigtvis öka packningens tyngd. Äfven den, som icke vanligtvis begagnar underkläder af ylle, bör anlägga dylika vid fotresor.

Lämpligaste skodon äro becksömskor med snörhål, med breda, enkla sulor och breda, låga klackar; de kunna vara försedda med klackjerna af mjukt jern samt med lösa sulor af kork eller läder. De böra en månad före fotvandringen smörjas ett par gånger i veckan. Hvita linneskor med låga klackar äro äfven att rekommendera; bli dessa våta torka de mycket fortare än skinskodon, och man svettas mindre med dem. Äro fötterna ömma om kvällen, böra de tvättas med bräuvia. Att ingunda fötterna med glycerin, med en stark tillsats af tannin, är ett godt preventivt medel mot skoskaf och ömhet.

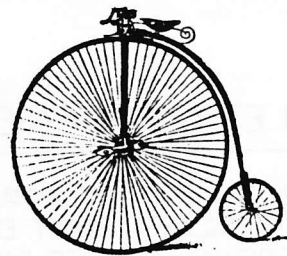
Hvad strumporna beträffar, böra de vara af ofärgad ull, långa så att de gå öfver knäna och stickade med dubbla hälar. Knäbyxor äro mer praktiska än långbyxor. Västerna bör kunna knäppas ända upp i halsen och börläksom öfriga klädesmedel vara fodrad med ylle i stället för bomull och vara invändigt försedd med en ficka, som kan knäppas igen och rymmer en plånbok. Rocken bör icke vara åtsittande och icke för lång, utan i jackfason med en mängd fickor, hvilka alla böra kunna knäppas igen. Skjortan bör vara af fint, mjukt ylle eller flanel med nedvikt krage af samma tyg och försedd med fickor för klocka och portmonnä. Bästa hufvudbeklädnaden är en låg, grå filthatt med gummisnodd.

En ungefär en meter lång, temligen tjock, stark kapp med en duktig jernspets är af god nytta vid vadandet öfver elfvar och vid nedstigningen från branta bergstoppar. Många föredraga likväl de långa alpstafvarna med stålspets.

En kompass är alltid angenämt, vid vandringar i fjelltrakter absolut nödvändigt, att medföra. Rätt användbara dylika kunna erhållas för billigt pris (cirka 1,50).

Till slut en förteckning på de saker, som böra medföras i renseln, då man beger sig på mer obebodda bergstrakter.

En ylle-skjorta, en ylletröja, ett par tunna lädertofflor, en plaid, ett par strumpor och litet stoppgarn, snören, några nuddukar, nålar, tråd och knappar, kikare, knif, litet lektyr, brefkort, toalettsaker och en bandduk, en liten sax, knif, gaffel och sked och bägare (af lackerad skinn), ljus och tändstickor, häftplåster och engelskt salt, glycerin och tannin, blanksmörja, konjak och vin, cake, kaffe och socker, kaffekokare, litet konserver, van Houtens cacao, chokolad och Liebig's köttextrakt, bordsalt, muppomada och litet persiskt insektspulver. Dessutom bör man laga, att man är försedd med småpengar.

NISSE BRUNO, Hägersten, yngste sonen till siste Länsman Bruno på Kämparp, har sänt oss en hel del material, varur vi saxar följande historier:

Alla krion om det förgångna Halo, bör väl ha åtminstone något om en så färgstark person, som prosten Isac Strand. Självt var jag ju inte född på hans tid, men har hört att det var en ovanligt barsk, men snäll och givmild person, som kämpat sig upp till sitt ämbete från mycket enkla förhållanden. Han lär ha hjälpt så många behövande, att han knappt klarade sig själv.

På den tiden hade de större gårdarna egna bänkar eller "loger" i kyrkan. så också Kämparpsborna, som alltid satt längst fram till höger nära altare och predikstol. Ibland kunde det hända att prosten avslutade sin predikan så här: - - - i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn. Amen. Får jag tala med dej Rickard efter psalmen.

Gamle prosten hade också sinne för god och oförarglig humor.

Vid uppläsningen av kungörelserna, vilket förekom varje vecka innan det blev vanligt att folk hade tidningar, så skulle det också läsas upp till vilka personer, som skottpengar på rovdjur, hade utbetalts. Eftersom far och farfar hade skjutit var sin räv under den gångna perioden, så läste prosten med en illmarig min så här: "Gamle länsman Bruno - en gammal räv. Onge länsman Bruno - en onger räv".

P. S.

MÅNDAGEN DEN 10 MARS ÄR DET PREMIÄRDAGS FÖR UTSTÄLLNINGEN

"LAGGET - EN EPOK SOM FÖRSVANN"

DET BLIR EN SKÄRMUTSTÄLLNING DÄR VI VISAR BILDER FRÅN ARBETSLIVET, PRODUKTERNA, BRANDEN OCH HISTORISKA DOKUMENT.

VI KOMMER ÄVEN ATT VISA NÅGRA PRODUKTER FRÅN GÅNGEN TID

"LAGGET" 1892 - 1962

EN 70-ÅRIG EPOK

*

VETT OCH ETIKETT I FÖRENING

DEN SOM VILL BLI UPPMÄRKSAMMADE OCH RESPEKTERAD, BÖR ANLÄNDA MINST EN KVART FÖR SENT TILL FÖRENINGENS MÖTE SAMT HÖGLJUTT FÖRKLARA, ATT HAN/HON JUST KOMMER FRÅN ETT VIKTIGT STYRELSEMÖTE I EN ANNAN - OCH GÄRNA STÖRRE - FÖRENING.

*

OM MAN ÖNSKAR EN STYRELSEPOST, BÖR MAN FÖRESLÅ NÅGON GARANTERAT OVILLIG PERSON. DENNE KOMMER DÅ OFELBART ATT FÖRESLÅ FÖRSLAGSSTÄLLAREN

*

EN AKTIV OCH ENGAGERAD FÖRENINGSMÄNNISKA BÖR MINST EN GÅNG UNDER VARJE MÖTE (TVÅ GÅNGER UNDER ÅRSMÖTE) FÖRSÄKRA ATT HAN/HON INSTÄMMER MED FÖREGÅENDE TALARE, OCH SEDAN UPPREPA VAD DENNE SAGT. ATT SITTA TYST BLOTT AV DEN ANLEDNINGEN, ATT MAN INTE HAR NÅGOT NYTT ATT TILLFÖRA DEBATTEN, VITTNAR OM OINTRESSE FÖR FÖRENINGENS VERKSAMHET

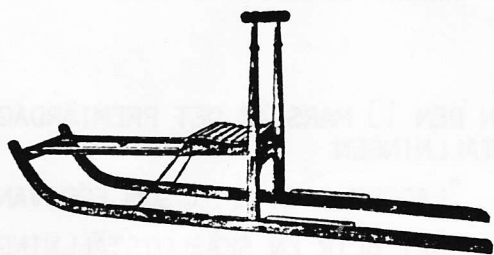
*

Priskurant

— å —

Sport- och Barnkälkar, Sparkstöttingar

— från —

Lybäck's Mek. Snickeri- & Borstfabrik,

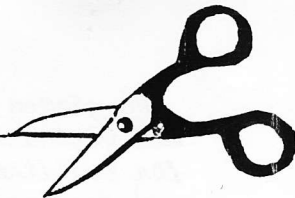
HABO.

Rikstelefon 15.

Rikstelefon 15.

PRESSKLIPP

Skyldighet att i år deklarerera har den, som antingen år 1910 varit taxerad till inkomstskatt, eller åtnjutit minst 800 kr inkomst, likaså den som vid utgången af år 1910 ägde förmögenhet till värde af minst 6.000 kr. såväl deklarationer som löneuppgifter skola vara aflämnade före februari månads utgång.

(VK, februari 1911)

Skyddshem för vanartiga inom Västergötland. Som bekant är fråga å hare om uppförande af ett skyddshem för minderåriga vanartade inom provinsen. Den för ärendets utredning tillsatta kommittén har nu infordrat uppgifter å antalet vanartiga inom de särskilda socknarna inom provinsen.

(SLA, februari 1911)

FORSKARKATALOG FÖR VÄSTERGÖTLAND

ges ut våren 1986. Den redovisar ca 500 forskare, namn- och orts- mfl register, församlingar, socknar mm. Den kostar 30 kr (inkl porto) och kan beställas från Västgöta GF, Box 27, 516 00 Dalsjöfors.

SLÄKTFORSKARE SOM SÄLJMARKNAD

Inte bara i Sverige är släktforskningsintresset stort. I USA anses det finnas 35 milj släktforskare, som i medeltal köper för över 100 dollar per år för sin hobby. Bland hobbies är släktforskning nummer 4 i storlek. Släktforskningsföreningar och -entusiaster är en av de snabbast växande marknaderna för minidatorer samt mikrofilm- och mikroficheläsare o.d.

Uppgifterna är hämtade ur ett reklammaterial men är även, tagna med en nypa salt, av ett visst intresse.

Ny SOLDATBOK

"DEN INDELTA ARMÉN I VARTOFTA HÄRAD"
AV ROLF ALNEFELT

KAN KÖPAS PÅ HABO BIBLIOTEK, ELLER
GENOM INSÄTTNING AV KR 215:- (INKL.
PORTO) PÅ FÖRFATTARENS POSTGIROK:O
58 69 67-2.